

na: & curam eorum gessit, & ipse clausit oculos eorum: & omnem hereditatem domus Raquelis ipse percepit: viditque quintam generationem, filios filiorum suorum.

16 Et completis annis nonagintanovem in timore Domini, cum gaudio sepelierunt eum.

17 Omnis autem cognatio ejus, & omnis generatio ejus in bona vita, & in sancta conversatione permansit, ita ut accepti essent tam Deo, quam hominibus, & cunctis habitantibus in terra.

LIBER JUDITH.

CAPUT PRIMUM.

Arphaxad construit urbem Ecbatanis, at vero Nabuchodonosor victo rege Medorum, cunctis regnis imperare cupiens, nuntios ad ea mittit; quibus absque honore remisit, indignatus jurat se id ulturum.

1 **A**RPHAXAD itaque, rex Medorum, subjugaverat multas gentes imperio suo, & ipse ædificavit civitatem potentissimam, quam appellavit Ecbatanis,

2 Ex lapidibus quadratis & sectis: fecit muros ejus in latitudinem cubitorum septuaginta, & in altitudinem cubitorum triginta, turres vero ejus posuit in altitudinem cubitorum centum.

3 Per quadrum vero earum latus utrumque vicenorum pedum spatio tendebatur, posuitque portas ejus in altitudinem turrium:

4 Et gloriabatur quasi potens in potentia exercitus sui, & in gloria quadrigarum suarum.

5 Anno igitur duodecimo regni sui, Nabuchodonosor rex Assyriorum, qui regnabat in Ninive civitate magna, pugnavit contra Arphaxad, & obtinuit eum

6 In campo magno, qui appellatur Ragau, circa Euphraten, & Tigrin, & Jadafon in campo Erioch regis Elicorum.

7 Tunc exaltatum est regnum Nabuchodonosor, & cor ejus elevatum est: & misit ad omnes qui habitabant in Cilicia, & Damasco, & Libano,

8 Et ad gentes quæ sunt in Carmelo, & Cedar, & inhabitantes Galilæam in campo magno Eldrelon,

9 Et ad omnes qui erant in Samaria, & trans flumen Jordanem usque ad Jerusalem, & omnem terram Jesse, quousque pervenitur ad terminos Æthiopiæ.

10 Ad hos omnes misit nuntios Nabuchodonosor rex Assyriorum.

11 Qui omnes uno animo contradixerunt, & remiserunt eos vacuos, & sine honore abjecerunt.

12 Tunc indignatus Nabuchodonosor rex adversus omnem terram illam, juravit per thronum & regnum suum, quod defenderet se de omnibus regionibus his.

CAPUT II.

Holofernes a Nabuchodonosor mittitur, omnia regna & populos vastaturus, describitur potentia exercitus ipsius; multiisque locis per ipsum expugnatis, vehemens timor universos invahit.

1 **A**Nno tertiodecimo Nabuchodonosor regis, vigesima & secunda die mensis primi, factum est verbum in domo Nabuchodonosor regis Assyriorum, ut defenderet se.

2 Vocavitque omnes majores natu, omnesque duces, & bellatores suos, & habuit cum eis mysterium consilii sui:

3 Dixitque cogitationem suam in eo esse, ut omnem terram suo subjugaret imperio.

4 Quod dictum cum placuisset omnibus, vocavit Nabuchodonosor rex Holofernem principem militiæ suæ,

5 Et dixit ei: Egredere adversus omne regnum Occidentis, & contra eos præcipue, qui contempserunt imperium meum.

6 Non parces oculus tuus ulli regno, omnemque urbem munitam subjugabis mihi.

7 Tunc Holofernes vocavit duces, & magistratus virtutis Assyriorum: & dinumeravit viros in expeditionem, sicut præcepit ei rex, centum viginti millia peditum pugnatorum, & equitum sagittariorum duodecim millia.

8 Omnemque expeditionem suam fecit præire in multitudine innumerabilium camelorum, cum his quæ exercitibus sufficerent copiose, boum quoque armenta, gregeſque ovium, quorum non erat numerus.

9 Frumentum ex omni Syria in transitu suo parari constituit.

10 Aurum vero, & argentum de domo regis assumpsit multum nimis.

11 Et profectus est ipse, & omnis exercitus cum quadrigis, & equitibus, & sagittariis, qui cooperuerunt faciem terræ, sicut locustæ.

12 Cumque pertransisset fines Assyriorum, venit ad magnos montes Ange, qui sunt a sinistro Ciliciæ, ascenditque omnia castella eorum, & obtinuit omnem munitionem.

13 Effregit autem civitatem opinatissimam Meliothi, prædavitque omnes filios Tharsis, & filios Ismael, qui erant contra faciem deserti, & ad austrum terræ Cellon.

14 Et transiit Euphraten, & venit in Mesopotamiam: & fregit omnes civitates excelsas, quæ erant ibi, a torrente Mambre usquequo perveniatur ad mare:

15 Et occupavit terminos ejus, a Cilicia usque ad fines Japheth, qui sunt ad austrum.

16 Abduxitque omnes filios Madian, & prædavit omnem locupletationem eorum, omnesque resistentes sibi occidit in ore gladii.

17 Et post hæc descendit in campos Damasci in diebus messis, & succendit omnia fata, omnesque arbores, & vineas fecit incidi:

18 Et cecidit timor illius super omnes inhabitantes terram.

CAPUT III.

*Holoferni se ultro dedunt tantis copiis territi
universarum urbium ac provinciarum principes, ex
qui.*

quibus auxiliares ipse sibi assumit; & tamen ipsorum civitates ac deos destruxit, quo solus Nabuchodonosor Deus habeatur.

1 Tunc miserunt legatos suos, universarum urbium, ac provinciarum reges ac principes, Syriæ scilicet, Mesopotamiæ, & Syriæ Sobal, & Lybiæ, atque Ciliciæ, qui venientes ad Holofernem, dixerunt:

2 Desinat indignatio tua circa nos: Melius est enim ut viventes serviamus Nabuchodonosor regi magno, & subditi simus tibi, quam morientes cum interitu nostro ipsi servitutis nostræ damna patiamur.

3 Omnis civitas nostra, omnisque possessio, omnes montes, & colles, & campi, & armenta boum, gregeſque ovium, & caprarum, equorumque & camelorum, & universæ facultates nostræ, atque familiæ in conspectu tuo sunt:

4 Sint omnia nostra sub lege tua.

5 Nos, & filii nostri, servi tui sumus.

6 Veni nobis pacificus dominus, & utere servitio nostro, sicut placuerit tibi.

7 Tunc descendit de montibus cum equitibus in virtute magna, & obtinuit omnem civitatem, & omnem inhabitantem terram.

8 De universis autem urbibus assumpsit sibi auxiliares viros fortes, & electos ad bellum.

9 Tantusque metus provinciis illis incubuit, ut universarum urbium habitatores principes, & honorati simul cum populis, exirent obviam venienti,

10 Excipientes eum cum coronis, & lampadibus, ducentes choros in tympanis, & tiblis.

11 Nec ista tamen facientes, ferocitatem ejus pectoris mitigare potuerunt:

12 Nam & civitates eorum destruxit, & lucos eorum excidit.

13 Præceperat enim illi Nabuchodonosor rex, ut omnes deos terræ exterminaret, videlicet ut ipse solus diceretur Deus ab his nationibus, quæ potuissent Holofernis potentia subjugari.

14 Pertransiens autem Syriam Sobal, & omnem Apameam, omnemque Mesopotamiam, venit ad Idumæos in terram Gabaa,

15 Accepitque civitates eorum, & fedit ibi per triginta dies, in quibus diebus adunari præcepit univcrsum exercitum virtutis suæ.

CAPUT IV.

Filii Israel vehementer Holofernem metuentes, hortatu Eliachim sacerdotis sese muniunt humana industria & jejuniis ac oratione humiliant & affligunt, auxiliumque a Domino implorant.

1 Tunc audientes hæc filii Israel, qui habitabant in Terra Juda, timuerunt valde a facie ejus.

2 Tremor, & horror invasit sensus eorum, ne hoc faceret Jerusalem & templo Domini, quod fecerat cæteris civitatibus & templis earum.

3 Et miserunt in omnem Samariam per circuitum usque Jericho, & præoccupaverunt omnes vertices montium.

4 Et muris circumdederunt vicos suos, & congregaverunt frumenta in præparationem pugnæ.

5 Sacerdos etiam Eliachim scripsit ad universos, qui erant contra Efdrelon, quæ est contra faciem campi magni juxta Dothain, & universos, per quos viæ transitus esse poterat,

6 Ut obtinerent ascensus montium, per quos via esse poterat ad Jerusalem, & illic custodirent, ubi angustum iter esse poterat inter montes.

7 Et fecerunt filii Israel secundum quod constituerat eis sacerdos Domini Eliachim.

8 Et clamavit omnis populus ad Dominum instantia magna, & humiliaverunt animas suas in jejuniis, & orationibus, ipsi & mulieres eorum.

9 Et induerunt se sacerdotes ciliciis, & infantes prostraverunt contra faciem templi Domini, & altare Domini operuerunt cilicio:

10 Et clamaverunt ad Dominum Deum Israel unanimiter, ne darentur in prædam infantes eorum, & uxores eorum in divisionem, & civitates eorum in exterminium, & sancta eorum in pollutionem, & fierent opprobrium Gentibus.

11 Tunc Eliachim, sacerdos Domini magnus, circumvit omnem Israel, allocutusque est eos,

12 Dicens: Scitote quoniam exaudiet Dominus

nus

nus preces vestras, si manentes permanseritis in jejuniis, & orationibus in conspectu Domini.

13 * Memores estote Moyli servi Domini, qui Amalec confidentem in virtute sua, & in potentia sua, & in exercitu suo, & in clypeis suis, & in curribus suis, & in equitibus suis, non ferro pugnando, sed precibus sanctis orando dejecit: * Exod. 17. 12.

14 Sic erunt universi hostes Israel: si perseveraveritis in hoc opere, quod cœpistis.

15 Ad hanc igitur exhortationem ejus deprecantes Dominum, permanebant in conspectu Domini,

16 Ita ut etiam hi, qui offerebant Domino holocausta, præcincti ciliciis offerrent sacrificia Domino, & erat cinis super capita eorum.

17 Et ex toto corde suo omnes orabant Deum, ut visitaret populum suum Israel.

CAPUT V.

Rogatus ab Holoferne Achior dux Ammonitarum de genere Israelitarum, enarrat Dei mirabilia circa populum Israeliticum, monetque ne temere contra illos pugnet, quibus auditis indignantur ipsi Achior principes Holofernis.

1 Nuntiatumque est Holoferni principi militiæ Assyriorum, quod filii Israel præpararent se ad resistendum, ac montium itinera conclusissent,

2 Et furore nimio exarsit in iracundia magna, vocavitque omnes principes Moab & duces Ammon,

3 Et dixit eis: Dicite mihi quis sit populus iste, qui montana obsidet; aut quæ, & quales, & quantæ sint civitates eorum: quæ etiam sit virrus eorum, aut quæ sit multitudo eorum: vel quis rex militiæ illorum:

4 Et quare præ omnibus, qui habitant in Oriente, isti contempserunt nos, & non exierunt obviam nobis, ut susciperent nos cum pace?

5 Tunc Achior dux omnium filiorum Ammon respondens, ait: Si digneris audire, domine mi, dicam veritatem in conspectu tuo, de populo

Tom. III.

F

isto

isto, qui in montanis habitat, & non egredietur verbum falsum ex ore meo.

6 Populus iste ex progenie Chaldæorum est.

* Gen.
11. 31.

7 * Hic primum in Mesopotamia habitavit, quoniam noluerunt sequi deos patrum suorum, qui erant in Terra Chaldæorum

8 Deferentes itaque cæremonias patrum suorum, quæ in multitudine deorum erant,

* Gen.
12. 1.

9 Unum Deum cœli coluerunt, * qui & præcepit eis ut exirent inde, & habitarent in Charan. Cumque operuisset omnem terram fames, * descenderunt in Ægyptum. Illicque per quadringentos annos sic multiplicati sunt, ut dinumerari eorum non posset exercitus.

* Gen.
46. 6.

10 Cumque gravaret eos rex Ægypti, atque in ædificationibus urbium suarum in luto & latere subjugasset eos, clamaverunt ad Dominum suum, & percussit totam Terram Ægypti plagis variis.

* Exod.
12. 33.

11 * Cumque eiecissent eos Ægyptii a se, & cessasset plaga ab eis, & iterum eos vellent capere, & ad suum servitium revocare,

* Exod.
14. 29.

12 * Fugientibus his Deus cœli mare aperuit ita, ut hinc inde aquæ quasi murus solidarentur, & isti pede sicco fundum maris perambulando transirent.

13 In quo loco dum innumerabilis exercitus Ægyptiorum eos persequeretur, ita aquis cooperatus est, ut non remaneret vel unus, qui factum posteris nuntiaret.

14 Egredi vero mare rubrum deserta Sina montis occupaverunt, in quibus homo nunquam habitare potuit, vel filius hominis requievit.

15 Illic fontes amari obdulcati sunt eis ad bibendum, & per annos quadraginta annonam de cœlo consecuti sunt.

16 Ubicumque ingressi sunt sine arcu, & sagitta, & absque scuto & gladio, Deus eorum pugnavit pro eis, & vicit.

17 Et non fuit qui insultaret populo isti, nisi quando recessit a cultu Domini Dei sui.

18 Quotiescumque autem præter ipsum Deum suum, alterum coluerunt, dati sunt in prædam, & in gladium, & in opprobrium. 19

19 Quotiescumque autem penituerunt se recessisse a cultura Dei sui, dedit eis Deus cœli virtutem resistendi.

20 Denique Chananeum regem, & Jebuseum, & Pherezæum, & Hethæum, & Hevæum, & Amorrhæum, & omnes potentes in Hesebon prostraverunt, & terras eorum, & civitates eorum ipsi possederunt:

21 Et usque dum non peccarent in conspectu Dei sui, erant cum illis bona: Deus enim illorum odit iniquitatem.

22 Nam & ante hos annos cum recessissent a via, quam dederat illis Deus, ut ambularent in ea, exterminati sunt præliis a multis nationibus, & plurimi eorum captivi abducti sunt in terram non suam.

23 Nuper autem reversi ad Dominum Deum suum, ex dispersione qua dispersi fuerant, adnati sunt, & ascenderunt montana hæc omnia, & iterum possident Jerusalem, ubi sunt sancta eorum.

24 Nunc ergo mi domine, perquire, si est aliqua iniquitas eorum in conspectu Dei eorum: ascendamus ad illos, quoniam tradens tradet illos Deus eorum tibi, & subjugati erunt sub jugo potentie tue.

25 Si vero non est offensio populi hujus coram Deo suo, non poterimus resistere illis: quoniam Deus eorum defendet illos: & erimus in opprobrium universæ terræ.

26 Et factum est, cum cessasset loqui Achior verba hæc, irati sunt omnes magnates Holofernis, & cogitabant interficere eum, dicentes ad alterutrum:

27 Quis est iste, qui filios Israel posse dicat resistere regi Nabuchodonosor, & exercitibus ejus. homines inermes, & sine virtute, & sine peritia artis pugne?

28 Ut ergo agnoscat Achior quoniam fallit nos, ascendamus in montana: & cum capti fuerint potentes eorum, tunc cum eisdem gladio transverberabitur:

29 Ut sciat omnis gens, quoniam Nabuchodonosor

donosor deus terræ est, & præter ipsum alius non est.

CAPUT VI.

Iratus Holofernes jubet Achiolem duci in Bethuliam, ut ea devicta simul puniatur; at servi a fundibulariis repulsi, eum arbori alligant: quem solutum filii Israel cognita causa benigne consolantur, Deum humiliter implorantes.

1 **F**ACTUM est autem cum cessassent loqui, indignatus Holofernes vehementer, dixit ad Achior:

2 Quoniam prophetaſti nobis dicens, quod gens Israel defendatur a Deo tuo, ut ostendam tibi, quoniam non est Deus, nisi Nabuchodonosor:

3 Cum percuſerimus eos omnes, sicut hominem unum, tunc & ipse cum illis Assyriorum gladio interibis, & omnis Israel tecum perditione disperiet:

4 Et probabis quoniam Nabuchodonosor dominus sit universæ terræ: tuncque gladius militiæ meæ tranſiet per latera tua, & confixus cadet inter vulneratos Israel, & non respirabis ultra, donec extermineris cum illis.

5 Porro autem si prophetiam tuam veram existimas, non concidat vultus tuus, & pallor, qui faciem tuam obtinet, abſcedat a te, si verba mea hæc putas impleri non posse,

6 Ut autem noveris, quia simul cum illis hæc experieris, ecce ex hac hora illorum populo sociaberis, ut, dum dignas mei gladii pœnas exceperint, ipse simul ultioni subjaceas.

7 Tunc Holofernes præcepit servis suis ut comprehenderent Achior, & perducerent eum in Bethuliam, & traderent eum in manus filiorum Israel.

8 Et accipientes eum servi Holofernis, profecti sunt per campeſtria: sed cum appropinquassent ad montana, exierunt contra eos fundibularii.

9 Illi autem diverterunt a latere montis: I gaverunt Achior ad arborem manibus & pedibus, & sic vinctum restibus dimiserunt eum, & reversi sunt ad dominum suum.

10 Porro filii Israel descendentes de Bethulia, venerunt ad eum. Quem solventes duxerunt ad Bethuliam, atque in medium populi illum flautentes, percunctati sunt quid rerum esset, quod illum vinctum Assyrii reliquissent.

11 In diebus illis erant illic principes, Ozias filius Micha de tribu Simeon, & Charmi, qui & Gothoniël.

12 In medio itaque seniorum, & in conspectu omnium, Achior dixit omnia quæ locutus ipse fuerat ab Holoferne interrogatus: & qualiter populus Holofernis voluisset propter hoc verbum interficere eum,

13 Et quemadmodum ipse Holofernes iratus jufferit eum Israelitis hac de causa tradi: ut dum vicerit filios Israel, tunc & ipsum Achior diversis jubeat interfire suppliciis, propter hoc quod dixisset: Deus cœli defensor eorum est.

14 * Cumque Achior universa hæc exposuisset, omnis populus cecidit in faciem, adorantes Dominum, & communi lamentatione, & fletu unanimes preces suas Domino effuderunt.

15 Dicentes: Domine Deus cœli & terræ, intueri superbiam eorum, & respice ad nostram humilitatem, & faciem sanctorum tuorum atfende, & ostende quoniam non derelinquis præfumentes de te: & præfumentes de se, & de sua virtute gloriantes, humilias.

16 Finito itaque fletu, & per totam diem oratione populorum completa, consolati sunt Achior,

17 Dicentes: Deus patrum nostrorum, cujus tu virtutem prædicasti, ipse tibi hanc dabit vicissitudinem, ut eorum magis tu interitum videas.

18 Cum vero Dominus Deus noster dederit hanc libertatem servis suis, sit & tecum Deus in medio nostri: ut sicut placuerit tibi, ita cum tuis omnibus converſeris nobiscum.

19 Tunc Ozias, finito consilio, suscepit eum in domum suam, & fecit ei cœnam magnam,

20 Et vocatis omnibus presbyteris, simul expleto jejunio refecerunt.

21 Postea vero convocatus est omnis populus,

& per totam noctem intra Ecclesiam oraverunt, petentes auxilium a Deo Israel.

CAPUT VII.

Holofernes Bethuliam obhdet, ac præciso aquæductu jubet fontes omnes custodiri: quapropter cives siti cruciati civitatem tradere cupiunt: Ozias tamen princeps populi persuadet, ut ad quinque dies hoc differatur.

1 **H**olofernes autem altera die præcepit exercitibus suis, ut ascenderent contra Bethuliam.

2 Erant autem pedites bellatorum centum viginti millia, & equites viginti duo millia, præter præparationes virorum illorum, quos occupaverat captivitas, & abducti fuerant de provinciis & urbibus universæ juventutis.

3 Omnes paraverunt se pariter ad pugnam contra filios Israel, & venerunt per crepidinem montis usque ad apicem, qui respicit super Dothain, a loco, qui dicitur Belma, usque ad Chelmon, qui est contra Eldreton.

4 Filii autem Israel, ut viderunt multitudinem illorum, prostraverunt se super terram, mittentes cinerem super capita sua, unanimes orantes, ut Deus Israel misericordiam suam ostenderet super populum suum.

5 Et assumptes arma sua bellica, federunt per loca, quæ ad angusti itineris tramitem dirigunt inter montosa, & erant custodientes ea tota die & nocte.

6 Porro Holofernes, dum circuit per gyrum, reperit, quod fons, qui influebat, aquæductum illorum a parte australi extra civitatem dirigeret: & incidi præcepit aquæductum illorum.

7 Erant tamen non longe a muris fontes, ex quibus furtim videbantur haurire aquam ad refocillandum potius quam ad potandum.

8 Sed filii Ammon, & Moab acceperunt ad Holofernem, dicentes: Filii Israel non in lancea, nec in sagitta confidunt, sed montes defendunt illos, & muniunt illos colles in præcipitio constituti.

9 Ut

9 Ut ergo sine congressione pugne possis superare eos, pone custodes fontium, ut non hauriant aquam ex eis, & sine gladio interficies eos, vel certe fatigati tradent civitatem suam, quam putant in montibus positam superari non posse.

10 Et placuerunt verba hæc coram Holoferne, & coram satellitibus ejus, & constituit per gyrum centenarios per singulos fontes.

11 Cumque ista custodia per dies viginti fuisset expleta, defecerunt cisternæ, & collectiones aquarum omnibus habitantibus Bethuliam, ita ut non esset intra civitatem, unde satiarentur vel una die, quoniam ad mensuram dabatur populis aqua quotidie.

12 Tunc ad Oziam congregati omnes viri feminæque, juvenes & parvuli, omnes simul una voce

13 Dixerunt: * *Judicet Deus inter nos & te, quoniam fecisti in nos mala, nolens loqui pacifice cum Assyriis, & propter hoc vendidit nos Deus in manibus eorum.* ^{* Exod. 5. 21.}

14 Et ideo non est qui adjuvet, cum proster namur ante oculos eorum in siti, & perditione magna.

15 Et nunc congregate universos, qui in civitate sunt, ut sponte tradamus nos omnes populo Holofernis.

16 Melius est enim, ut captivi benedicamus Dominum, viventes, quam moriamur, & simus opprobrium omni carni, cum viderimus uxores nostras, & infantes nostros moriante oculos nostros.

17 Contestamur hodie cælum & terram, & Deum patrum nostrorum, qui ulciscitur nos secundum peccata nostra, ut jam tradatis civitatem in manu militiæ Holofernis, & sit finis nostri brevis in ore gladii, qui longior efficitur in ariditate sitis.

18 Et cum hæc dixissent, factus est fletus & ululatus magnus in Ecclesia ab omnibus, & per multas horas una voce clamaverunt ad Deum, dicentes:

19 * *Peccavimus cum patribus nostris, injuste egimus, iniquitatem fecimus.* ^{* Psalm. 105. 6.}

F 4

20

20 Tu, quia pius es, miserere nostri, aut in tuo flagello vindica iniquitates nostras, & noli tradere confidentes te, populo qui ignorat te.

21 Ut non dicant inter gentes: Ubi est Deus eorum?

22 Et cum fatigati his clamoribus, & his fle-tibus lassati siluissent,

23 Exurgens Ozias infusus lacrymis, dixit: Aequo animo estote fratres, & hos quinque dies expectemus a Domino misericordiam.

24 Forsitan enim indignationem suam abscindet, & dabit gloriam nomini suo.

25 Si autem transactis quinque diebus non venerit adiutorium, faciemus hæc verba, quæ locuti estis.

CAPUT VIII.

Judith, cujus stirps & laus describitur, vacillantes presbyteros & præ angustia deditionem quinto die meditantibus objurgat, quod tempus Domini miserationi præscripserint, eosque hortatur ut patrum exemplo populum ad patientiam animent, ac pro se Deum precantur, nec factum suum scrutentur.

1 **E**T factum est, cum audisset hæc verba Judith vidua, quæ erat filia Merari, filii Idox, filii Joseph, filii Ozias, filii Elai, filii Jannor, filii Gedeon, filii Raphaim, filii Achitob, filii Melchias, filii Enan, filii Nathanias, filii Salathiel, filii Simeon, filii Ruben:

2 Et vir ejus fuit Manasses, qui mortuus est in diebus messis hordeaceæ:

3 Instabat enim super alligantes manipulos in campo, & venit æstus super caput ejus, & mortuus est in Bethulia civitate sua, & sepultus est illic cum patribus suis.

4 Erat autem Judith relicta ejus vidua jam annis tribus, & mensibus sex.

5 Et in superioribus domus suæ fecit sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis claustra morabatur.

6 Et habens super lumbos suos cilicium, jejunabat omnibus diebus vitæ suæ, præter sabbata, & neomenias, & festa domus Israel.

7 Erat autem eleganti aspectu nimis, cui vir suus reliquerat divitias multas, & familiam copiosam, ac possessiones armentis bouum, & gregibus ovium plenas.

8 Et erat hæc in omnibus famosissima, quoniam timebat Dominum valde, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum.

9 Hæc itaque cum audisset, quoniam Ozias promississet quod transacto quinto die traderet civitatem, misit ad presbyteros Chabri, & Charmi.

10 Et venerunt ad illam, & dixit illis: Quod est hoc verbum, in quo consensit Ozias, ut tradat civitatem Assyriis, si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium?

11 Et qui estis vos, qui tentatis Dominum?

12 Non est iste sermo, qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet, & furorem accendat.

13 Posuistis vos tempus miserationis Domini, & in arbitrium vestrum, diem constituistis ei.

14 Sed quia patiens Dominus est, in hoc ipso poeniteamus, & indulgentiam ejus fufis lacrymis postulemus:

15 Non enim quasi homo, sic Deus comminabitur, neque sicut filius hominis ad iracundiam inflammabitur.

16 Et ideo humillemus illi animas nostras, & in spiritu constituti humiliato, servientes illi,

17 Dicamus flentes Domino, ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam: ut sicut conturbatum est cor nostrum in superbia eorum, ita etiam de nostra humilitate gloriemur:

18 Quoniam non sumus secuti peccata patrum nostrorum, qui dereliquerunt Deum suum, & adoraverunt deos alienos,

19 Pro quò scelere dati sunt in gladium, & in rapinam, & in confusionem inimicis suis, nos autem alterum Deum nescimus præter ipsum.

20 Expectemus humiles consolationem ejus, & exquiret sanguinem nostrum de afflictionibus inimicorum nostrorum, & humiliabit omnes Gen-

tes, quæcumque insurgunt contra nos, & faciet illas sine honore Dominus Deus noster.

21 Et nunc fratres, quoniam vos estis presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorum, ad eloquium vestrum corda eorum erigite, ut memores sint, quia tentati sunt patres nostri ut probarentur, si vere colerent Deum suum.

* Gen.
22. 1.

22 * Memores esse debent, quomodo pater noster Abraham tentatus est, & per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus est.

23 Sic Isaac, sic Jacob, sic Moyses, & omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes tranfierunt fideles.

24 Illi autem, qui tentationes non susceperunt cum timore Domini, & impatientiam suam & improperium murmurationis suæ contra Dominum protulerunt,

* I. Cor.
10. 9.

25 * Exterminati sunt ab exterminatore, & a serpentibus perierunt.

26 Et nos ergo non ulciscamur nos pro his quæ patimur,

27 Sed reputantes peccatis nostris hæc ipsa supplicia minora esse flagella Domini, quibus quasi servi corripimur ad emendationem, & non ad perditionem nostram evenisse credamus.

28 Et dixerunt illi Ozias, & presbyteri: Omnia quæ locuta es, vera sunt, & non est in sermonibus tuis ulla reprehensio.

29 Nunc ergo ora pro nobis, quoniam mulier sancta es, & timens Deum.

30 Et dixit illis Judith: Sicut quod potui loqui, Dei esse cognoscitis:

31 Ita quod facere disposui, probate si ex Deo est, & orate ut firmum faciat Deus consilium meum.

32 Stabitis vos ad portam nocte ista, & ego exeam cum Abra mea: & orate, ut sicut dixistis, in diebus quinque respiciat Dominus populum suum Israel.

33 Vos autem nolo ut scrutemini actum meum, & usque dum renuntiem vobis, nihil aliud fiat, nisi oratio pro me ad Dominum Deum nostrum.

34 Et dixit ad eam Ozias princeps Juda: Vade in pace, & Dominus sit tecum in ultionem inimicorum nostrorum. Et revertentes abierunt.

CAPUT IX.

Judith sese affligens ac humilians, pro populi liberatione prostrata precatur, utque sibi virtus detur evertendi Holofernem.

1 **Q**uibus abscedentibus, Judith ingressa est oratorium suum: & induens se cilicio posuit cinerem super caput suum: & prosternens se Domino, clamabat ad Dominum, dicens:

2 Domine Deus patris mei Simeon, * qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum, 34. 26.

qui violatores extiterunt in coinquinatione sua, & denudaverunt femur virginis in confusionem:

3 Et dedisti mulieres illorum in prædam, & filias illorum in captivitatem: & omnem prædam in divisionem servis tuis, qui zelaverunt zelum tuum: subveni quæso te, Domine Deus meus mihi viduæ.

4 Tu enim fecisti priora, & illa post illa cogitasti: & hoc factum est quod ipse voluisti.

5 Omnes enim viæ tuæ paratæ sunt, & tua judicia in tua providentia posuisti.

6 * Respice castra Assyriorum nunc, sicut tunc castra Ægyptiorum videre dignatus es, quando post servos tuos armati currebant, confidentes in quadrigis, & in equitatu suo, & in multitudine bellatorum. * Exod. 14. 9.

7 Sed apexisti super castra eorum, & tenebræ fatigaverunt eos.

8 Tenuit pedes eorum abyssus, & aquæ operuerunt eos.

9 Sic fiant & isti, Domine, qui confidunt in multitudine sua, & in curribus suis, & in contis, & in scutis, & in sagittis suis, & in lanceis gloriantur.

10 Et nesciunt, quia tu ipse es Deus noster, qui conteris bella ab initio, & Dominus nomen est tibi.

11 Erige brachium tuum sicut ab initio, & allide virtutem illorum in virtute tua: cadat vir.

virtus eorum in iracundia tua, qui promittunt se violare sancta tua, & polluere tabernaculum nominis tui, & dejicere gladio suo cornu altaris tui.

12 Fac Domine, ut gladio proprio ejus superbia amputetur:

13 Capiatur laqueo oculorum suorum in me, & percussus eum ex labiis charitatis meæ.

14 Da mihi in animo constantiam, ut contemnam illum: & virtutem, ut evertam illum.

* *Jud.* 4.
21. & 5.
26. 15 * Erit enim hoc memoriale nominis tui, cum manus fœminæ dejecerit eum.

16 Non enim in multitudine est virtus tua Domine, neque in equorum viribus voluntas tua est: nec superbi ab initio placuerunt tibi: sed humilium & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio.

17 Deus cœlorum, creator aquarum, & Dominus totius creaturæ, exaudi me miseram deprecantem, & de tua misericordia præsumentem.

18 Memento Domine testamenti tui, & da verbum in ore meo, & in corde meo consilium corrobora, ut domus tua in sanctificatione tua permaneat:

19 Et omnes gentes agnoscant, quia tu es Deus, & non est alius præter te.

CAPUT X.

Judith pulcherrima aptissime ornata, Bethulia cum sua ancilla egreditur, & ab exploratoribus deprehensa ducitur ad Holofernem, qui mox ejus capitur pulchritudine.

1 **F**actum est autem, cum cessasset clamare ad Dominum, surrexit de loco, in quo jacuerat prostrata ad Dominum.

2 Vocavitque abram suam, & descendens in domum suam, abstulit a se cilicium, & exiit se vestimentis viduitatis suæ,

3 Et lavit corpus suum, & unxit se myro optimo, & discriminavit crinem capitis sui, & imposuit mitram super caput suum, & induit se vestimentis jucunditatis suæ, induitque sandalia pedibus suis, assumpsitque dextraliola, & lilia, & innaures, & annulos, & omnibus ornamentis suis ornavit se.

4 Cui etiam Dominus contulit splendorem: quoniam omnis ista compositio non ex libidine, sed ex virtute pendebat: & ideo Dominus hanc in illam pulchritudinem ampliavit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret.

5 Imposuit itaque abræ suæ ascoperam vini, & vas olei, & polentam, & palathas, & panes, & caseum, & profecta est.

6 Cumque venissent ad portam civitatis, invenerunt expectantem Oziam & presbyteros civitatis.

7 Qui cum vidissent eam, stupentes mirati sunt nimis pulchritudinem ejus.

8 Nihil tamen interrogantes eam, dimiserunt transire, dicentes: Deus patrum nostrorum det tibi gratiam, & omne consilium tui cordis sua virtute corroboret, ut gloriatur super te Jerusalem, & sit nomen tuum in numero sanctorum & justorum.

9 Et dixerunt hi qui illic erant, omnes una voce: Fiat, fiat,

10 Judith vero orans Dominum, transivit per portas ipsa & abra ejus.

11 Factum est autem, cum descenderet montem, circa ortum diei, occurrerunt ei exploratores Assyriorum, & tenuerunt eam, dicentes: Unde venis? aut quo vadis?

12 Quæ respondit: Filia sum Hebræorum, ideo ego fugi a facie eorum, quoniam futurum agnovi, quod dentur vobis in deprædationem, pro eo quod contemneretis vos, noluerunt ultro tradere seipfos ut invenirent misericordiam in conspectu vestro.

13 Hac de causa cogitavi mecum, dicens: Vadam ad faciem principis Holofernem, ut indicem illi secreta illorum, & ostendam illi, quo aditu possit obtinere eos, ita ut non cadat vir unus de exercitu ejus.

14 Et cum audissent viri illi verba ejus, considerabant faciem ejus, & erat in oculis eorum stupor; quoniam pulchritudinem ejus mirabantur nimis.

15 Et dixerunt ad eam: Conservasti animam tuam

tuam eo quod tale reperisti consilium, ut descenderes ad Dominum nostrum.

16 Hoc autem scias, quoniam cum steteris in conspectu ejus, bene tibi faciet & eris gratissima in corde ejus. Duxeruntque illam ad tabernaculum Holofernis, annuntiantes eam.

17 Cumque intrasset ante faciem ejus, statim captus est in suis oculis Holofernes.

18 Dixeruntque ad eum satellites ejus: Quis contemnat populum Hebræorum, qui tam decoras mulieres habeat, ut non pro his merito pugnare contra eos debeamus?

19 Videns itaque Judith Holofernem sedentem in conopæo, quod erat ex purpura, & auro, & smaragdo, & lapidibus pretiosis intextum:

20 Et cum in faciem ejus intendisset, adoravit eum, prosternens se super terram. Et elevaverunt eam servi Holofernis, jubente domino suo.

CAPUT XI.

Judith ab Holoferne super causa fugæ suæ interrogata imponit illi, speciosam pollicens victoriam,

1 **T**unc Holofernes dixit ei: Aequo animo esto, & noli pavere in corde tuo: quoniam ego nunquam nocui viro, qui voluit servire Nabuchodonosor regi.

2 Populus autem tuus, si non contempnisset me, non levasset lanceam meam super eum.

3 Nunc autem dic mihi, qua ex causa recessisti ab illis, & placuit tibi ut venires ad nos?

4 Et dixit illi Judith: Sume verba ancillæ tuæ, quoniam si secutus fueris verba ancillæ tuæ, perfectam rem faciet Dominus tecum.

5 Vivit enim Nabuchodonosor rex terræ, & vivit virtus ejus, quæ est in te ad correptionem omnium animarum errantium: quoniam non solum homines serviunt illi per te, sed & bestiaæ agrî obtemperant illi.

6 Nuntiatur enim animi tui industria universis gentibus, & indicatum est omni sæculo, quoniam tu solus bonus, & potens es in omni regno ejus, & disciplina tua omnibus provinciis prædicatur.

7 *Nec hoc latet quod locutus est Achior, nec illud ignoratur, quod ei iusseris evenire. * *Supra*
5. 5.

8 Constat enim, Deum nostrum sic peccatis offensum, ut mandaverit per Prophetas suos ad populum, quod tradat eum pro peccatis suis.

9 Et quoniam sciunt se offendisse Deum suum filii Israel, tremor tuus super ipsos est.

10 Insuper etiam fames invalit eos, & ab ariditate aquæ jam inter mortuos computantur.

11 Denique hoc ordinant, ut interficiant pecora sua, & bibant sanguinem eorum:

12 Et sancta Domini Dei sui, quæ præcepit Deus non contingi, in frumento, vino & oleo, hæc cogitaverunt impendere, & volunt consumere, quæ nec manibus deberent contingere: ergo quoniam hæc faciunt, certum est, quod in perditionem dabuntur.

13 Quod ego ancilla tuo cognoscens, fugi ab illis, & misit me Dominus hæc ipsa nuntiare tibi.

14 Ego enim ancilla tua Deum colo, etiam nunc apud te: & exiet ancilla tua, & orabo Deum,

15 Et dicet mihi quando eis reddat peccatum suum, & veniens nuntiabo tibi, ita ut ego adducam te per mediam Jerusalem, & habebis omnem populum Israel sicut oves, quibus non est pastor, & non latrabit vel unus canis contra te:

16 Quoniam hæc mihi dicta sunt per providentiam Dei.

17 Et quoniam iratus est illis Deus, hæc ipsa missa sum nuntiare tibi.

18 Placuerunt autem omnia verba hæc coram Holoferne, & coram pueris ejus, & mirabantur sapientiam ejus, & dicebant alter ad alterum:

19 Non est talis mulier super terram in aspectu, in pulchritudine, in sensu verborum.

20 Et dixit ad illam Holofernes: Benefecit Deus, qui misit te ante populum, ut des illum tu in manibus nostris:

21 Et quoniam bona est promissio tua, si fecerit mihi hoc Deus tuus, erit & Deus meus, & tu in domo Nabuchodonosor magna eris, & nomen tuum nominabitur in universa terra.

CAPUT XII.

Judith in locum thesaurorum Holofernis introducta, facultatem obtinet propriis vescendi cibis, nocteque ad orationem egrediendi: quarto autem die in convivium inducitur, coram Holoferne comedit & bibit, qui ejus concupiscentia ardens, vehementer inebriatur.

1 **T**unc jussit eam introire, ubi repositi erant thesauri ejus, & jussit illic manere eam, & constituit quid daretur illi de convivio suo.

2 Cui respondit Judith, & dixit: Nunc non potero manducare ex his, quæ mihi præcipis tribui, ne veniat super me offensio: ex his autem, quæ mihi detuli, manducabo.

3 Cui Holofernes ait: Si defecerint tibi ista, quæ tecum detulisti, quid faciemus tibi?

4 Et dixit Judith: Vivit anima tua domine meus, quoniam non expendet omnia hæc ancilla tua, donec faciat Deus in manu mea hæc, quæ cogitavi. Et induxerunt illam servi ejus in tabernaculum, quod præceperat.

5 Et petiit dum introiret, ut daretur ei copia nocte & ante lucem egrediendi foras ad orationem, & deprecandi Dominum.

6 Et præcepit cubiculariis suis, ut sicut placeret illi, exiret, & introiret ad adorandum Deum suum, per triduum:

7 Et exhibat noctibus in vallem Bethulæ, & baptizabat se in fonte aquæ.

8 Et ut ascendebat, orabat Dominum Deum Israel, ut dirigeret viam ejus ad liberationem populi sui.

9 Et introiens, munda manebat in tabernaculo usque dum acciperet escam suam in vespere.

10 Et factum est, in quarto die Holofernes fecit cœnam servis suis, & dixit ad Vagao eunu- chum suum: Vade, & suade Hebræam illam ut sponte consentiat habitare mecum.

11 Fœdum est enim apud Assyrios, si fœmina irrideat virum agendo, ut immunis ab eo transeat.

12 Tunc introivit Vagao ad Judith, & dixit: Non vereatur bona puella introire ad dominum meum,

meum, ut honorificetur ante faciem ejus, ut manducet cum eo, & bibat vinum in jucunditate.

13 Cui Judith respondit: Quæ ego sum, ut contradicam domino meo?

14 Omne quod erit ante oculos ejus bonum & optimum, faciam. Quidquid autem illi placuerit, hoc mihi erit optimum omnibus diebus vitæ meæ.

15 Et surrexit, & ornavit se vestimento suo, & ingressa stetit ante faciem ejus.

16 Cor autem Holofernis concussum est: erat enim ardens in concupiscentia ejus.

17 Et dixit ad eam Holofernes: Bibe nunc, & accumbe in jucunditate, quoniam invenisti gratiam coram me.

18 Et dixit Judith: Bibam domine, quoniam magnificata est anima mea hodie præ omnibus diebus meis.

19 Et accepit, & manducavit, & bibit coram ipso ea, quæ paraverat illi ancilla ejus.

20 Et jucundus factus est Holofernes ad eam, bibitque vinum multum nimis, quantum nunquam biberat in vita sua.

CAPUT XIII.

Judith facta ad Deum oratione præscindit acinace caput ebrii Holofernis; quod ad concives in Bethuliam deferens, eos ad gratiarum actionem hortatur, ipsa vero ab omnibus benedicitur, & Achior viso Holofernis capite obstupescit.

1 **U**T autem sero factum est, festinaverunt servi illius ad hospitia sua, & conclusit Vagao ostia cubiculi, & abiit.

2 Erant autem omnes fatigati a vino:

3 Eratque Judith sola in cubiculo.

4 Porro Holofernes jacebat in lecto, nimia ebrietate sopitus.

5 Dixitque Judith puellæ suæ, ut staret foris ante cubiculum, & observaret.

6 Stetitque Judith ante lectum, orans cum lacrymis, & labiorum motu in silentio,

7 Dicens: Confirma me Domine Deus Israel, & respice in hac hora ad opera manuum mearum, ut, sicut promissisti, Jerusalem civitatem tuam

erigas: & hoc, quod credens per te posse fieri cogitavi, perficiam.

8 Et cum hæc dixisset, accessit ad columnam quæ erat ad caput lectuli ejus, & pugionem ejus, qui in ea ligatus pendebat, exolvit.

9 Cumque evaginasset illum, apprehendit comam capitis ejus, & ait: Confirma me Domine Deus in hac hora.

10 Et percussit bis in cervicem ejus, & abstulit conopœum ejus a columnis, & evolvit corpus ejus truncum.

11 Et post pusillum exivit, & tradidit caput Holofernis ancillæ suæ, & jussit, ut mitteret illud in peram suam.

12 Et exierunt duæ, secundum consuetudinem suam, quasi ad orationem, & transierunt castra, & gyrantes vallem, venerunt ad portam civitatis.

13 Et dixit Judith a longe custodibus murorum: Aperite portas, quoniam nobiscum est Deus, qui fecit virtutem in Israel.

14 Et factum est, cum audissent viri vocem ejus, vocaverunt presbyteros civitatis.

15 Et concurrerunt ad eam omnes, a minimo usque ad maximum: quoniam sperabant eam jam non esse venturam.

16 Et accendentes luminaria congraverunt circa eam universi: illa autem ascendens in eminentiorem locum, jussit fieri silentium. Cumque omnes tacuissent,

17 Dixit Judith: Laudate Dominum Deum nostrum, qui non deseruit sperantes in se:

18 Et in me ancilla sua adimplevit misericordiam suam, quam promisit domui Israel: & interfecit in manu mea hostem populi sui hac nocte.

19 Et proferens de pera caput Holofernis, ostendit illis, dicens: Ecce caput Holofernis principis militiæ Assyriorum, & ecce conopœum illius, in quo recumbebat in ebrietate sua, ubi per manum fœminæ percussit illum Dominus Deus noster.

20 Vivit autem ipse Dominus, quoniam custodivit me Angelus ejus, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem, & non per-

permisit me Dominus ancillam suam coinquinari, sed sine pollutione peccati revocavit me vobis gaudentem in victoria sua, in evasione mea, & in liberatione vestra.

21 * Confitemini illi omnes, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. * Psalm. 105. 1. & 106. 1.

22 Universi autem adorantes Dominum, dixerunt ad eam: Benedixit te Dominus in virtute sua, quia per te ad nihilum redexit inimicos nostros.

23 Porro Ozias princeps populi Israel, dixit ad eam: Benedicta es tu filia a Domino Deo excelso præ omnibus mulieribus super terram.

24 Benedictus Dominus, qui creavit cælum & terram, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum!]

25 Quia hodie nomen tuum ita magnificavit, ut non recedat laus tua de ore hominum, qui memores fuerint virtutis Domini in æternum, pro quibus non pepercisti animæ tuæ propter angustias & tribulationem generis tui, sed subvenisti ruinæ ante conspectum Dei nostri.

26 Et dixit omnis populus: Fiat, fiat.

27 Porro Achior vocatus venit, & dixit ei Judith: Deus Israel, cui tu testimonium dedisti, quod ulciscatur se de inimicis suis, ipse caput omnium incredulorum incidit hac nocte in manu mea.

28 Et ut probes, quia ita est, ecce caput Holofernis, qui in contemptu superbiæ suæ Deum Israel contempsit, & tibi interitum minabatur, dicens: Cum captus fuerit populus Israel, gladio perforari præcipiam latera tua.

29 Videns autem Achior caput Holofernis, angustiatas præ pavore, cecidit in faciem suam super terram, & æstuavit anima ejus.

30 Postea vero quam resumpto spiritu recreatus est, procidit ad pedes ejus, & adoravit eam, & dixit:

31 Benedicta tu a Deo tuo in omni tabernaculo Jacob, quoniam in omni gente, quæ audierit nomen tuum, magnificabitur super te Deus Israel.

CAPUT XIV.

Holofernis capite de muro Bethulia suspenso, Achiorque circumciso, Judæi in Assyrios irruunt; qui Holofernem excitantes, mortuumque inuenientes, vehementi timore concutiuntur.

1 **D**ixit autem Judith ad omnem populum: Audite me fratres, suspendite caput hoc super muros nostros:

2 Et erit, cum exierit Sol, accipiat unusquisque arma sua, & exite cum impetu, non ut descendatis deorsum, sed quasi impetum facientes.

3 Tunc exploratores necesse erit ut fugiant ad principem suum excitandum ad pugnam.

4 Cumque duces eorum concurrerint ad tabernaculum Holofernis, & invenerint eum truncum in suo sanguine volutatum, decidet super eos timor.

5 Cumque cognoveritis fugere eos, ite post illos securi, quoniam Dominus conteret eos sub pedibus vestris.

6 Tunc Achior videns virtutem, quam fecit Deus Israel, relicto gentilitatis ritu, credidit Deo, & circumcidit carnem præputii sui, & appositus est ad populum Israel, & omnis successio generis ejus usque in hodiernum diem.

7 Mox autem ut ortus est dies, suspenderunt super muros caput Holofernis, accepitque unusquisque vir arma sua, & egressi sunt cum grandi strepitu & ululatu.

8 Quod videntes exploratores, ad tabernaculum Holofernis cucurrerunt.

9 Porro hi, qui in tabernaculo erant, venientes, & ante ingressum cubiculi perstrepen-tes, excitandi gratia, inquietudinem arte moliebantur, ut non ab excitantibus, sed a sonantibus Holofernes evigilaret.

10 Nullus enim audebat cubiculum virtutis Assyriorum pulsando aut intrando aperire.

11 Sed cum venissent ejus duces ac tribuni, & universi majores exercitus regis Assyriorum, dixerunt cubiculariis:

12 Intrate, & excitate illum, quoniam egressi

si mures de cavernis suis, ausi sunt provocare nos ad prælium.

13 Tunc ingressus Vagao cubiculum ejus, fletit ante cortinam, & plausum fecit manibus suis: suspicabatur enim illum cum Judith dormire.

14 Sed cum nullum motum jacentis sensu aurium caperet, accessit proximans ad cortinam, & elevans eam, videntisque cadaver absque capite Holofernis in suo sanguine tabefactum jacere super terram, exclamavit voce magna cum fletu, & scidit vestimenta sua.

15 Et ingressus tabernaculum Judith, non invenit eam, & exiit foras ad populum,

16 Et dixit: Una mulier Hebræa fecit confusionem in domo regis Nabuchodonosor, ecce enim Holofernes jacet in terra, & caput ejus non est in illo.

17 Quod cum audissent principes virtutis Assyriorum, sciderunt omnes vestimenta sua, & intolerabilis timor & tremor cecidit super eos, & turbati sunt animi eorum valde.

18 Et factus est clamor incomparabilis in medio castrorum eorum.

CAPUT XV.

Assyrii cade ducis sui percussis, omnibus relictis fugiunt; & Judæi eos persequuntur, & cædunt; & spoliis collectis plurimum ditantur; Judith autem a pontifice & populo benedicitur; & que Holoferni propria fuerant, ipsi traduntur.

1 **C**umque omnis exercitus decollatum Holofernem audisset, fugit mens & consilium ab eis, & solo tremore & metu agitati, fugæ præsidium sumunt,

2 Ita ut nullus loqueretur cum proximo suo, sed inclinato capite, relictis omnibus, evadere festinabant Hebræos, quos armatos super se venire audiebant, fugientes per vias camporum & semitas collium.

3 Videntes itaque filii Israel fugientes, secuti sunt illos. Descenderuntque clangentes tubis, & ululantes post ipsos.

4 Et quoniam Assyrii non adunati, in fugam